

Uluslararası Gelişmelerin Türkiye Mimarlık Politikası Vizyonuna Etkisi: TMMOB Mimarlar Odası'nın 1990-2005 Dönemi Mimarlık Politikaları

Hasan Tahsin SELÇUK*

* *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi*
Bolu, Türkiye
ORCID: 0000-0003-2950-7625
htselcuk@gmail.com (İletişim yazarı)

Derleme Makalesi

Geliş: 20/12/2019

Düzenleme Sonrası Geliş: 25/01/2020

Kabul: 26/01/2020

Yayımlanma: 31/01/2020

Öz

Gerçeklikler toplumsal inşalardır. Bir gerçeklik ancak gerçekliği var eden, içinde varlık bulduğu süreç ile ilişkilendirilerek ve o gerçekliğe ilişkin eylem geliştirilerek kavranır. Bu bağlamda politika üretmek bir tür gerçekliği kavrama biçimidir. Türkiye'de de, '1986 Bursa Deklarasyonu'ndan başlayarak, gerçekleştirilen Türkiye Mimarlığı Sempozyumları ve Ulusal Mimarlık Ödülleri organizasyonları başta olmak üzere, Türkiye Mimarlığının gerçekliğini tanımlama ve buna ilişkin politika üretildiği görülür. Bu çalışmada, son otuz yılda Mimarlık Dergisi'nde yayınlanan metinlerde; meslek alanını örgütleme, meslek sorunlarını tanımlama ve sorunların üstesinden gelmeye yönelik, geliştirilen faaliyetler Mimarlık Dergisi yayınları taranarak analiz edilmiştir. Bu makale, Mimarlar Odası'nın politika geliştirmeye yönelik söylem, etkinlik ve örgütlenme çalışmalarını, 1990 Union of International Architects (UIA) Montreal bildirisinden itibaren UIA ile uyumlu biçimde geliştiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Mimarlık politikası, Türkiye mimarlığı, Mimarlar Odası, Mimarlık Dergisi, mimarlık metinleri

The Effect of International Developments on Turkey Vision of Architectural Policy: Architecture Policies of TMMOB Chamber of Architects at the 1990-2005 Period

Hasan Tahsin SELÇUK*

*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu, Türkiye
ORCID: 0000-0003-2950-7625
htselcuk@gmail.com (Corresponding author)

Review Article

Received: 20/12/2019

Received in revised form: 25/01/2020

Accepted: 26/01/2020

Published online: 31/01/2020

Abstract

Realities are social constructions. A reality can only be grasped by associating it with the process in which it exists, and by developing the action of that reality. In this context, policymaking is a form of understanding reality. Starting with the '1986 Istanbul Declaration', especially with the organizations of the 'Turkey Architecture Symposium' and 'National Architecture Awards', the defining reality of architecture and the related policies produced in Turkey. In this study, in the texts that published in the journal of 'Mimarlık' in the last thirty years; The activities developed for organizing the profession, defining the professional problems and overcoming the problems were analysed in 'Mimarlık' by scanning the publications of this journal. This paper demonstrates that the discourse, activity and organization efforts of the Chamber of Architects for policy development have developed in line with the UIA since the 1990 Union of International Architects (UIA) Montreal declaration.

Keywords: Architectural policy, Turkey architecture, Chamber of Architects, Journal of 'Mimarlık', architectural texts

1. GİRİŞ

Avrupa Birliği ülkeleri, bir 'Mimarlık Politikası' metni oluşturma sürecini, 1975 yılında Amsterdam bildirgesi ile başlattılar. Avrupa'da bu gelişmeyi, kentsel fiziki çevre, konut alanları, kentlerin toplumsal kültürel olanaklarının iyileştirilmesi amacıyla 1980 de düzenlenen "Avrupa Kentsel Rönesans Hareketi" (ECUR) ile geliştirdi. 1986 yılından sonra bu çalışmalar "Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı" çerçevesinde yürütüldü.

Avrupa'da, kentsel yaşam kalitesini geliştirme çalışmaları Birleşmiş Milletlerin kent ve mimarlık odaklı çalışmaları ile eşzamanlı olarak gelişti. 1986 yılında Birleşmiş Milletler UNESCO örgütünün "Kültürel Gelişmenin Dünya On Yılı" programını ilan etmesi, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) 1990 yılı toplantısında ele alındı. Bu toplantıda, 'Montreal Bildirisi' adı ile 'Ulusal Mimarlık Politikalarının oluşturulması' kararı alınarak, tüm dünya mimarlık örgütlerinin bu alandaki çalışmalara yönelimi sağlandı.

Türkiye 1980'li yıllarda açık-pazar ekonomisine geçmesi ve küresel-pazara açılması, Mimarlık ortamının kendine özgü durumuna ilişkin bir değerlendirmeyi ve yeniden yapılanmayı gerekli kılmıştır. Seksenli yılların ikinci yarısından itibaren, mimarlık pratiği ve eğitim konuları Mimarlar Odası içerisinde tartışılmıştır.

1986 yılından günümüze, geçen otuz yılı aşkın süreçte, Mimarlar Odası, Avrupa'da yaşanan gelişmelere paralel olarak, 'Mimarlık Politikası' oluşturmaya yönelik çeşitli çalışmalar yaptı. Bütününe bakıldığında, Mimarlar Odası'nın bu konudaki çalışmaları üç dönemde incelenebilir. 1954 - 1971 kuruluş dönemi, 1971 - 1986 ikinci dönem, 1986'dan 2004'e üçüncü dönem olarak ifade edilmiştir (Tuna, 2019).

Bu makale bağlamında Mimarlar Odasının çalışma ve etkinliklerinin 2005 öncesi 'Mimarlık Yasası' odaklı çalışmalar ile 2005 ve sonrasında 'Mimarlık Politikası' odaklı çalışmalar olduğu görülmüştür.

Bu çalışma, 2005 sonrasındaki politika metni hazırlık süreci başlangıcına kadar, Mimarlar Odasının ne tür ve içerikte politikalar ortaya koyduğu, ne tür tartışma ve gelişmelerin yaşandığı 2007 yılında yayınlanan "Türkiye Mimarlık Politikası Metnine Doğru" bildirisi bağlamında açıklanmıştır.

2005 yılı ve öncesi, Mimarlar Odası yayın organı olan 'Mimarlık Dergisi' taranarak, tanımlanan sorunlar, geliştirilen eylemler ve sunulan çözüm önerilerinin dökümü yapılmıştır.

1986 yılından 2005'e gelen süreçteki gelişmeler üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Mimarlar Odasının, üyesi olduğu Uluslararası Organizasyonlarda karşılaştığı Gündem ve Gelişmeleri Kendi Gündemine Taşınması

2. Mimarlar Odasının Meslek Alanını Sahiplenmesi (genel kurullar, bölge toplantıları, yasa-yönetmelik çalışmaları)

3. Mimarlık Eğitiminin Nitelikli kılınması ve Ulusal – Uluslararası tanınırlık ve Denklik Sağlanması Çalışmaları

Bu makalede, 'uluslararası gündem' ve gelişmelerden 'yerel gündem'e taşınan konulara odaklanıldı.

2. 'TÜRKİYE MİMARLIK POLİTİKASI'NA DOĞRU' BİLDİRİSİNİN İÇERİĞİ

"Türkiye Mimarlık Politikası'na Doğru" metni, 2007 yılında Mimarlık dergisinin 334. sayısında Oda adına "Türkiye Mimarlık Politikası Hayata Geçiyor!" başlıklı bir metin ile duyuruldu. Bu metinde konuya ilişkin çalışmaların 2005 yılında Oda'nın bu amaca yönelik oluşturduğu çeşitli komitelerinde ve "Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru Mimarlık ve Kent Buluşmaları" toplantıları ile başladığı, politika metni için ilgililerin konuyu benimsemesi, sahiplenerek geliştirmesinin önemli olduğu belirtilmiştir (Anonim, 2007).

Mimarlığın, insan yaşamında belirleyici olan, yerel ve kültürel bir olgu olduğu, aidiyet oluşturmada önemli bir etken olduğu ve bunun sürdürülmesi için bakım onarım ve restorasyon çalışmalarının disiplinin önemli bir çalışma alanı olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, mimarlık politikasının hedefi, "binlerce yıllık mimarlıklar ülkesinin yeniden mimarlıkla buluşması" mottosu altında, yerel ve bölgesel değerleri dikkate alarak güncel mimarlığı uluslararası rekabet şartlarına uygun şekilde sürdürülebilirlik, kimlik ve güncel kentleşmeye uygun şekilde yapılması olarak tanımlanmıştır.

Belirtilen bu olanaklar çerçevesinde, politika için on bir ilke tanımlanmıştır. Bu ilkelerdeki ifade biçimine bakıldığında, Mimarlar Odası bu ilkeleri kendi meslek alanını kamu güvencesine alma amacıyla kamu yönetimi adına bir politika metni olarak hazırladığı görülür.

Bu makale Mimarlık Dergisinin 1986 sonrasında 2005 yılına kadarki dönemde dünyadaki gelişmeler bağlamında okuyucusuna sunduğu gündem ve Mimarlar Odasının üretilen politikalar ortaya konularak, yayınlanan bu bildiri ile ilişkisi tartışılmıştır.

3. 2005 YILINA KADAR AVRUPA VE DÜNYADA MİMARLIK POLİTİKALARI

1986 sonrasında, Avrupa Komisyonu bünyesinde "Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı" (AYSK) oluşturularak kentsel fiziki çevre, konut alanları, kentlerin toplumsal kültürel olanaklarının iyileştirilmesi konularındaki çalışmalar sistematikleştirilerek koordine edildi. Bu gelişmelerin sonucunda, 1992 yılında 'Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi' metni ortaya çıktı (Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 2019).

Avrupa'da mimarlık ve kent politikaları, 1980-82 döneminde Avrupa Kentsel Şartına (ECUR) (Baş, 2019) odaklı çalışmalar olarak başladı ve 1985 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu bünyesinde 11 maddelik 'Avrupa Birliği Mimarlık Yönergesi' (Architect's Directive) yayınlandı (Council of Europe, 2019). Ardından 1999 yılında 'European Spatial Development Perspective' (ESDP) metni olarak adlandırılan Avrupa Kentsel Şartı-1992 yayınlandı (Babaoğlu, 2018).

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) 1990 yılında kurulan ve Avrupa Birliği mimarlık meslek örgütlerinden oluşan bir kuruluştur. Türkiye Mimarlar Odası 2002 yılından günümüze bu konseyde gözlemci üye olarak ACE gündemini izlemektedir.

2004 yılında Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) bünyesinde, Avrupa genelindeki "mimarlık politikaları" çalışmalarının ilişkilendirilmesi ve geliştirilmesi çalışmaları başladı. Bu hedefe yönelik Hollanda 1997'de AB başkanlık döneminde, Avrupa'da mimarlık ve yapı çevrenin kalitesini geliştirme amacı ile "Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu" (EFAP) oluşturuldu. Bu forum, kuruluşundan itibaren AB mimarlık ve kent politikalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadı (EFAP, 2019)¹. 2001 sonrasında bu oluşum, AB dönem başkanı ülkelerin ev-sahipliğinde yılda birkaç toplantı ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Toplantılara, Türkiye’den Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Mimarlar Odası temsilcileri katılmaktadır (Şentek, 2010)².

ACE 1995 yılında, Avrupa Birliği (AB) içerisinde mimarlık, kent ve kentsel yaşam konularında ortak yaklaşım oluşturma ve ülke mevzuatlarının karşılaştırılabilmesini sağlama amacıyla “Beyaz Kitap” (White Paper) (Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 2003) adı ile bilinen, “Avrupa, Mimarlık ve Yarın” (Tağmat, 2005) başlıklı çerçeve metni yayınladı. Bunun için kentsel sorunlar ve politikaların ele-alındığı çeşitli konferans, rapor ve etkinlikler düzenlendi. Bu çalışmaların başlangıcı, Avrupa Birliğinde kentsel politikalara ilişkin 1986 yılında imzalanan ‘Avrupa Tek Şartı’ olmuştur. Ayrıca yine 1986 yılında başlatılan “Eurocities Network” girişimi, AB kent politikaları için ilk adım olmuştur (Duru, 2005).

Bu hazırlıklar sonrasında AB Konseyi’nin 2001 tarihli “Kentsel ve Kırsal Çevrede Mimari Kaliteye İlişkin Karar” metni gereği ve “Avrupa Mimarlık Politikası” metnine katkı amacıyla; 2004 yılında ACE, ‘Beyaz Kitap’ esas alarak EFAP tarafından “Mimarlık ve Yaşam Kalitesi” politika metnini oluşturdu ve Avrupa konseyi bu metni kabul etti (Şentek, 2010).

Süreçteki gelişmelere bakıldığında, Avrupa’da ki bu gelişmelerin bir ‘politika metni’ oluşumuna yönelmesinde, Uluslararası Mimarlar Birliğinin (UIA) 1990 yılı bildirisinin temel etken olduğu görülür.

‘Mimarlık Politikası’ metni oluşturma kararı ilk olarak 1990 yılında, Kanada’da düzenlenen UIA kongresinde alındı. 1990 yılında TMMOB Mimarlar Odası temsilcilerinin de katıldığı 17. Dünya Mimarlar Birliği çalışmaları “UIA Montreal Bildirisi: Mimarlık için Ulusal Politikalara” (Anonim, 1990)³ adlı bildiri ile sonuçlandı. Bu bildiri ile ilk kez örgüte üye ülke temsilci kuruluşlarının ülkelerinde “Mimarlık Politikası” metni oluşturmaları kararlaştırıldı.

Montreal kongresi sonuç bildirisinde belirlenen hedefler, Birleşmiş Milletlerce yürütülmekte olan “Kültürel Kalkınmanın Dünya On Yılı” eylem planı kapsamına alınacağı umut edilerek⁴, Birleşmiş Milletler’in bu konuya desteği ve hayata geçirileceği beklentisi ile UIA üyesi ülke örgütlerinin, bu kararları kendi ülkelerinde gerçekleştirmekle görevlendirilmeleri kararlaştırıldı (Anonim, 1990).

“Kültürel Gelişmenin Dünya On Yılı” boyunca gerçekleşebilmesi için UIA, destek ve uzmanlık sağlamalıdır.

Bu bildiride bir dizi tanım, karar ve hedefin gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Tanımlar;

1- Mimarlık toplumsal / kültürel fenomendir.

2- Kalkınma, toplumun çıkarları gözetilerek yapılmalıdır. Böylelikle, doğal çevrenin korunması ve koruma uygulamaları desteklenmiş olur. Koruma, tüm mimarların görevidir.

Kararlar;

1-Her ülke örgütü, kendi hükümeti tarafından uygulanacak bir ulusal mimarlık politikası oluştururken;

a- Yapılaşmış ve doğal çevrenin niteliğinin korunup zenginleştirilmesine yönelik hedefler oluşturacak;

b- Mimarlığa toplumun temel öğelerinden biri olarak değer verilmesini sağlayacak,

c- Mimari üretim için gerekli kararların eşgüdüm içinde alınıp yönlendirilmesini sağlayacak

2- Öncelikli ulusal sorunlarda (aşırı nüfus ya da nüfus kaybı, ortak mirasın korunması ve evsizlere barınak sağlanması gibi) mimar topluma karşı sorumludur. Bu nedenle, yapılacak çalışmaların içerisinde olması gerekir.

Hedefler;

“...Bu politika, ... aşağıdaki özgül hedefleri gerçekleştirmelidir.

1-Kamu ve özel sektörde mimari iş dağıtımının niteliğinin yükseltilmesi,

2- Mimari yetkinliğin korunması ve geliştirilmesi,

3- Temel eğitim yoluyla mimarlık konusundaki duyarlılığı artırmak,

4- Mimari uygulamanın oluşumu ve çeşitliliğini ortaya koymak,

5- Mimari araştırma ve eğitimin temellerini atmak ve güçlendirmek.” (Anonim,1990)

Bu bağlamda 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren mimarlık politika metinlerinin yayınlanmaya başlandığı ve kimi ülkelerde bu metinlere resmi nitelik kazandırıldığı görülür. Bu duruma istinaden, 1996 UIA Barselona toplantısında, mesleğin uygulanacağı ortamı “tasarlama”, yani ortak bir “mimarlık politikası” kapsamında söz konusu belgelerin bütünleştirilmesi ihtiyacı ile UIA çok yönlü çalışmalar başlatmıştır.

4. ‘ULUSLARARASI GÜNDEM’ VE GELİŞMELERİN ‘YEREL GÜNDEM’E TAŞINMASI

TMMOB Mimarlar Odasının 1986-2005 dönemi politika çalışmalarındaki duraksamaların, 1996 yılında ‘mimarlık Yasası’ çalışmalarındaki kesinti, 1998 yılında Habitat II toplantısı, gümrük birliği ile başlayan süreçte Avrupa Birliği üyelik süreci ve Genel Hizmet Ticareti Anlaşması (GATS) olduğu görülür.

Politika çalışmalarının canlanması ise, 2002 UIA Berlin toplantısında hükümet nezdinde bir ‘Mimarlık Politikası’ oluşturulmasının önemini anlaşılması ve 2005 UIA İstanbul kongresi sonrası Mimarlar Odasının bu konudaki çalışmalar başlatması ile oldu. Bu kapsamda 2007 yılında Mimarlık dergisinin 337. sayısında Türkiye Mimarlık Politikasına ilişkin hedefler, olanaklar, on bir ilke ve bir genel prensip içeren “Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru” adıyla bir bildiri yayınlandı.

“Politika İlkeleri;

1. Kamu yönetimi, Planlamayı esas alır. Doğal ve kültürel değerlerin korunması, afet önlemleri alır.

2. Kamu yönetimi, sürdürülebilir bir Mimarlık Politikası yürütür. Yasalar düzenler. Uluslararası alanda Mimarların haklarını korur.

3. Kamu yönetimi mimari kaliteyi gözetir.

4. Kamu yönetimi yapı üretim sürecini düzenler. Tüm hizmet kollarını güvenceye alır. Mimari tasarımı destekler, gelişmesini sağlar.

5. Kamu yönetimi, koruma amaçlı kurumsal yapılar oluşturur. Yerel yönetimler koruma-yaşatmaya önem verir. Bu amaçla sivil toplumu destekler ve sürece katılımını sağlar. Cumhuriyet dönemi mimari mirası tescillenerek koruma altına alır.

6. Kamu yönetimi, mimari proje yapım ve uygulamasında tarafların hakları ve sorumlulukları tanımlanır.

7. Kamu yönetimi yerel yönetimler ve sektör için eğitimler, yarışmalar düzenlenmesi, toplumun eğitim ve katılımının sağlanması

8. Mimari müelliflik ve telif haklarının korunması: tüm fikri hakların yasal güvenceye kavuşturulması

9. Mimarlık ortamınca, mimarlık eğitiminin geliştirilmesi, SMG kurumsallaşması, MYS kuruluşunun işletilmesi. Kamu yönetimi ile eğitim içerik ve yeterliliğinin düzenlenmesi.

10. Hizmet denetimi, tüketici hakları, meslek sigortasının hayata geçirilmesi. Mimari uygulamalara ilişkin sorumlulukların tanımlanması.

11. Türkiye Mimarlık Politikasının; kamu yönetimi, yerel yönetim, STK, kentliden oluşan katılımı ile eylem programları oluşturularak yürütülmesi ve kurumsallaştırılması ve,

Türkiye Mimarlık Politikası, uluslararası gelişmeler ve ülkemiz gerçekleriyle bağlantılı olarak kullanıcının, mimarlık hizmetinin ve mimarın, toplum ve kamu yararına güvenceye alınmasını hedefler.”

Bu bildiriye tanımlanan ilkeler, birbirini içermekte ve tekrar etmektedir.

Oysa bu bildiri yayınlanana kadarki süreçte Mimarlar Odası yönetimlerinde 1990 sonrasında birçok çalışma ve düzenlemeler yapılmış ve sıklıkla gündemde tutulmuştu. Fakat bu konuya 1993-1999 yılları arasında, TMMOB Mimarlar Odası Mimarlık Dergisi'nde hiç yer verilmemiştir⁵ (Söyler, 1996). Bunun temel gerekçesinin İstanbul'da düzenlenen Habitat II çalışmaları ve toplantısı olduğu düşünülebilir. Hükümet tarafından, (Mimarlar Odasının da katıldığı), Habitat II için önemli hazırlıklar yapılmış ve toplantı sonucunda "İstanbul Deklarasyonu" metni, bir Birleşmiş Milletler belgesi olarak hükümetler ve sivil toplum örgütlerinin katılımları ile hazırlanmıştır. Bu metin ulusal bir başarı olmasının ötesinde, Mimarlar Odasının 1960 sonrası 'Mimarlar Odası Toplum Hizmetinde' söylemi ile örtüşen bir bildiri olarak, Mimarlar Odasının pozisyonunu ve motivasyonunu güçlendirmiştir.

Türkiye de düzenlenen konferans sonucu 14 Haziran 1996 da imzalanan 15 maddelik İstanbul Deklarasyonu'nda özellikle 11,12,13 ve 14. Maddeler Odanın hükümet politikaları için sunduğu tavsiye ve teknokratik politika önerileri söylemleri ile paralel ve pozisyonunu güçlendiren içeriktedir.

“11. Madde; Tarihsel, kültürel, mimari, doğal, dinsel ve manevi değer taşıyan yapıların, anıtların, açık alanların ve yerleşim düzenlerinin korunmasını, onarımını ve bakımını destekleyeceğiz.

12. Madde; İstanbul'da toplanan 'Dünya Kent ve Yerel Yönetimler Asamblesi'nde (WACLA) başlayan deneyimlerin izinde, ulusal politikalar, geliştirilmelidir.

13. Madde; Başta Gündem 21 olmak üzere, yakın geçmişte düzenlenen tüm BM Konferanslarında ortaya konulan yükümlülükleri sahipleniyoruz.

14. Madde; Habitat Küresel Eylem Planı'nın yaşama geçirilmesi konusunda, bu konferansa yönelik olarak hazırlanan Ulusal Eylem Planları'nın katkılarının tam olarak bilincindeyiz." (Anonim, 1996).

Çalışmalar sürecinde hükümet, sivil toplum ve uzmanlardan oluşan komisyonlarda konut ve yerleşmenin Türkiye'de kırk yıllık gelişimi değerlendirilmiş, konu çok boyutlu ve gerçekleri ile ele alınarak metne dökülmüştür (Anonim, 1996). Mimarlar Odası bu süreçte, ülkedeki mesleki uygulamayı iyileştirme amacıyla, 'Türkiye Mimarlık Yasası' için taslak metinler oluşturma amaçlı, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve yabancı ülkelerde yürürlükteki yasaları inceleme, değerlendirme çalışmaları başlattı (Şentek, 1994).

Mimarlar Odasının istediği çerçevede ortaya çıkan Habitat II deklarasyonu sonrasında, hem AB üyelik sürecindeki Türkiye'de Mimarlar Odası'nca hazırlıkları sürdürülen 'Mimarlık Kanunu' çalışmalarına, hem de 'Pekin kongresi' hazırlıklarına istinaden; Avrupa'da yürürlükteki, mesleği uygulama şartları ve tanımlara ilişkin kılavuz metinlerin çevirilerinin yayınlanması planlandı⁶.

A. Şentek başkanlığındaki 34. dönem dergi yayın kurulu, Çin'de yapılacak kongrede karara bağlanmak üzere, UIA Barselona kongresinde, küreselleşme sürecinde mimarlık hizmetlerinin serbest dolaşımının sağlanmasına yönelik oluşturulacak tanım, öneri ve kılavuzların Türkiye Mimarlık ortamına sunulması ve tartışılmasını amaçlamıştı. A.Şentek'e göre, 'UIA'nın "Mesleği Uygulama" konusundaki bu çalışması Türkiye Mimarlığı için önemli ve yararlı bir kaynaktır. Bu çalışma ile yıllar süren ve son kez 1999 yılında Uludağ Olağanüstü Kongresinde tartışılan ve bu kez (1996 Nevşehir toplantısında reddedilmişti) üzerinde genel mutabakat sağlanarak pratiğe geçirilmesi amaçlanan "Mimarlık Yasası" konusunda yeni bir motivasyon oluştu (Liangyong ve Şentek, 1999).

Haziran 1999'da, Çin'de düzenlenen UIA Pekin 20. Genel Kurulunda, meslek pratiğinin uygulanmasına yönelik tanım ve önerileri içeren, "mutabakat politikaları ve yönlendirici çerçeve metinleri" (UIA Mutabakat Metni-1999) oy birliğiyle kabul edildi. Kongrede imzalanan raporlar ve anlaşma metinlerinin en önemlileri Accord (mutabakat) metni ve bunun uygulama yönergeleri olan Guidelines (rehber) metinleri ile UIA/UNESCO ortak çalışması olan Mimarlık Eğitimi Şartı (UIA/Unesco Charter for Architectural Education) metinleridir⁷.

Türkiye, 1995 yılından başlayarak 'Mimarlık Eğitimi Şartı' (UIA/Unesco Charter for Architectural Education) metni için hazırlıkları yürütüyor olması nedeni ile diğer ülkeler nezdinde tanınmış ve UIA ve UNESCO delegelerinin ortak kararı ile UIA 2005 toplantısının İstanbul'da yapılması kararlaştırılmıştır (Teymur, 1999).

1999 Pekin kongresinde, UIA Genel Başkanı'nın, bir sonraki kongreye kadar yapılacak çalışmalara ilişkin önerdiği etkinlik programı, Türkiye Mimarlar Odası'nın 36. ve 37. dönem yönetiminin ağırlıklı olarak neden koruma, eğitim ve kentsel politikalara ağırlık verdiğini anlaşılır kılar (Sgoutas, 1999)⁸. Türkiye Mimarlar Odası yönetimlerinde UIA gündemlerinin bu denli ciddiye alınmasında, 1999 UIA genel kurulunda, kongrenin 2005 yılında İstanbul'da düzenlenme kararının alınmış olması önemli bir etkidir.

Mimarlık Dergisi'nin 305-316. sayıları arasında, Türkiye'deki pek çok kent genel olarak koruma, imar, yerel yönetimler ve kentleşme politikaları bağlamında konu edildi. Türkiye kentleri, kimi koruma kimi tarihi yerleşim kimi güncel kentleşme sorunları kimi yalnızca genel nitelikleri, fiziki çevre düzenleri bağlamında tanıtıldı. A.Şentek, bu tutumun UIA 1999 Pekin toplantısında alınan kararların (özellikle Karar17 ve Karar25) gereği olarak, ülke temsilcisi

kuruluşların 2002 yılında Berlin’de düzenlenecek olan UIA Kongresi’ne kadar gerçekleşecek bir program olduğunu ve konunun Türkiye’de ki ‘Mimarlık Kanunu’ çalışmalarını da ivmelendirme, içerik katma potansiyelinde olduğunu söylemiştir (Şentek, 1999). Nitekim Mimarlık Dergisi’nin 291. sayısında kanun taslağının hazırlanmış olduğu duyurulmuş ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir (Anonim, 2000)⁹.

Bir diğer bağlam, UIA genel başkanı V.Sgoutas’ın (1996-1999) UIA bülteninde yayınlanan makalesinin, Mimarlık dergisinin 303. sayısında çevirisinin yayınlanması ile daha da açıklık kazanır¹⁰. Metinde, UIA’nın ana hedefinin ‘nitelikli mimarlık’ olduğu, bu amaca ulaşmak için 1999 ve sonrasında, ‘sürdürülebilir bir mimarlığın teşvik edilmesi, yoksulluğun ve kentlerdeki dışlanmış kesimlerin azaltılması, kültürel farklılıkların teşvik edilmesi’ konuları olduğu belirtilmiştir.

UIA 2002 Berlin toplantısında, Alman Başbakanı G.Schröder, bir hükümet politikası olarak Mimarlık Yarışmaları ile yapı elde etmenin ‘modern stilin tek çözüm olmadığı’ ve küreselleşmenin kültürel üniforma anlamına gelmediğinin görüldüğünü söyledi (Schröder, 2002)¹¹. B. Çimen, Berlin izlenimlerine ilişkin olarak, bu nitelikte bir mimari kaliteye ulaşabilmek için mimarlık ve kentleşmenin uluslararası diyalog içine girmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu dönemde Mimarlık dergisinde daha sık, yerel ve uluslararası, özellikle kentsel proje yarışma duyuruları ve sonuçları yayınlanmıştır.

Mimarlar Odası 38. yönetim dönemi; Avrupa birliği uyum süreci, uluslararası anlaşmalar ve afet kapsamında pek çok yasal düzenlemenin gerçekleştiği bir dönem oldu. Bu kapsamda Türkiye’de AB uyum süreci için kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması için kamuda yetki dağılımı yapıldı (Ataban, 2004). Bu dönemde Mimarlar Odası, gerek UIA gerekse Avrupa Birliği üyelik süreci gereği, ‘Mimarlar ve Uluslararası rekabete açılma’ koşullarına ilişkin, meslek alanındaki uluslararası standartların, hükümet düzeyinde desteklenmesi için kapsamlı bir “mimarlık politikası” gerekliliğini sıklıkla dile getirdi (Şentek, 2003)¹². Çünkü AB ülkelerinin yapıları çevre kalitesinin gelişmesinde ‘mimarlık politikaları’nın önemli olduğu fark edilmiştir (Şentek, 2002).

Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında ulusal hukukun Avrupa Birliği hukukuna uyarlanması çalışmaları yürütülmekteydi. Bu süreçte ülke çapında stratejik planların oluşturulduğu, bölge kalkınma ajansları kurulduğu, belediye ve il özel idarelerine kültür, koruma, sağlık, eğitim konularında yeni görevler tanımlanmıştır. Ayrıca, yabancıların çalışma izinleri hakkında kanun ile “Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Tanınması Hakkında Yasa Tasarısı” da bu kapsamda yürürlüğe girmiştir¹³. Buna ilişkin, Mimarlar Odası “Mühendislik ve Mimarlığa Dair Kanun”da düzenlemeler ile eğitim standartlarının yükseltilmesini talep etti.

Mimarlar Odası Merkez Danışma Kurulu, 2002 yılında Yalova’da toplanarak, Mesleki Uygulama ve Denetim Komisyonu ile çalışmaları izleme ve meslek standartlarının yükseltilmesi konusunda çalışma yürütülmesini kararlaştırdı (Anonim, 2003). Bu kapsamda, 2003 yılında Mimarlar Odası Merkez şubesinde oluşturulan Mesleki Uygulama ve Denetim Komitesi (MUDK) Alt Komisyonunca, “mimarlık hizmetlerinde kalitenin sağlanması, denetlenmesi ve geliştirilmesi” çalışmaları yürütülmeye başlandı. Komisyon, 2002 UIA Berlin toplantılarında UIA Genel Kurulunun onayladığı, “Yabancı Bir Ülkede Mesleği Uygulama” ve “Fikri Mülkiyet ve Telif Hakları” mutabakatlarını (Şentek, 2003) incelemek ve “mesleki standartların yükseltilmesi” çalışmalarını başlattı (Anonim, 2003).

TMMOB Mimarlar Odası, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde hukuki düzenlemeleri ve UIA içerisindeki komisyonlarda uluslararası dolaşımın sağlanması için çalışmalar yanında UIA

2005 İstanbul toplantısını düzenleme çalışmalarına ek olarak etkinliğini artırma ve mecrasını genişletme çabası ile içerisinde bulunduğu coğrafyada bölgesel örgütlenmeleri canlandırma girişimlerinde bulundu. Bu kapsamda 2002 yılında ACE toplantılarına gözlemci olarak katılmaya başladı. Ayrıca, S.Zeki Pekin 2002 yılında Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR) genel sekreterliği görevine geldi. Eski sosyalist ülkelerdeki mimarlık meslek örgütlerinin bölgesel örgütlenmesi olan ACCEE ile ilişki kurularak 2003 yılında Belgrad'ta düzenlenen Genel kurul toplantısı ve Belgrad Trienal'ine katıldı, Balkan Mimarlar Konferansı düzenlenmesine katkı sağladı. AB mimarlık okulları buluşmaları niteliğindeki Hanya toplantılarına katıldı. Bu organizasyonlarda işlenen konu ve sonuç bildirilerine bakıldığında, neredeyse tümü UIA ve AB gündeminin bölgesel ölçekte ele alındığı toplantılar oldu.

5. MİMARLIK EĞİTİMİNDE NİTELİK VE DENKLİK

Mimarlık eğitimi, uluslararası gündem paralelinde, dergide sıklaşan periyotlarla dosya konuları ve makalelerin konusu oldu. Özellikle 90'lı yılların ikinci yarısında, konuya ilişkin etkinliklerin sıklaştığıdır.

İncelenen dönemde, eğitim konulu metinlerin ilkinde, Mimarlık dergisinin 1990/4 sayısında (Mimarlık 242.sayı) UIA Montreal kongre bildirisi ve toplantısına ilişkin gözlemler yayınlanmıştır. Mimarlar Odası, bu kongrede alınan, "Ulusal Mimarlık Politikası" oluşturulması kararını ivedilikle gündemine taşımış ve kongre bildirisi yayınlanan sayısında, "Mimarlık Eğitimi" konulu bir de dosya yer almıştır. Bu dosyada Y.Koşaner' (Koşaner, 1990), 'eğitim'i, kültürel sermaye olarak tanımlayarak, yeni bir politika ile kapital sermayenin eğitim alanında yapılanıp işler kılınması gerektiğini ifade etmiştir.

Derginin 253. sayısında, UIA Konsey üyesi Y.Sey'in değerlendirme metni, yasa taslağına ilişkin gözlem, tespit ve projeksiyonu özetledikten sonra, 18. UIA Kongre teması bağlamında (Özbay, 1993) bir değerlendirme yaparak (Sey, 1993), mimarlık eğitim politikası olarak değerlendirilebilecek, eğitim müfredatının hangi başlıklarda içeriklendirilmesi gerektiği konusunda değerlendirmelerini içerir¹⁴.

Eğitim konusu, 1993 yılı sonunda yapılan "Mimarlık Eğitiminde Beklenen Değişimler Kongresi" ile tekrar dergide gündeme geldi (Lökçe ve Aykut, 1994). Kongrede, N. Teymur'un eğitimin çok boyutlu ve çok disiplinli olduğunu vurguladığı ve önerilecek çözümün modernist bakış açısıyla gerçekleştirilemeyeceği, çünkü modernist formasyonun önceliği görünür olmaya ve dolayısıyla 'biçimci' olmaya vermesinin ihtiyaç duyulan iletişimselliğe olanak sunmadığı, bunun için eğitimin bundan böyle 'metinsel' bir içerik olarak algılanması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı dosyada E. Aközer'de, mimarlık eğitiminin toplumdaki genel eğitimden soyutlanamayacağı, bu nedenle de amacın, gerçeklerin yaratıcı yapılaşmasına öncelik verilmesi olduğunu belirtmiştir.

UIA'nın UNESCO ile birlikte oluşturduğu "UIA-UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı", 1996 yılında Barselona'da yapılan UIA Genel Kurulunda kabul edildi. Şart (Charter), önümüzdeki yüzyılda toplumların karşılaşacağı sorunlara, mimarların kendi alanlarında olumlu çözümler getirebilecek yeteneğe sahip olabilmeleri için gerekli mimarlık eğitiminin ana çerçevesini belirlemiştir. Bu, UIA içinde ilk kez ilkeler düzeyinde genel görüş bildirmenin ötesinde ciddi bir yapılanma olmuştur (Türkiye de Mimarlar Odasının 1990'lı yılların ilk yarısında yoğun olarak üzerinde çalıştığı "Mimarlık Yasası" hazırlıklarına paralel yürütülen bu çalışmanın bir bölümü Türkçe'ye çevrilerek yayınlandı) (Şentek, 1999). Derginin aynı sayısında bunun önemine ilişkin N.Teymur, 'Mimarlar Odasının mesleki ve eğitim metinlerini çevirip yayınlamak,

tartışılmasını sağlamak, bunların Türkiye koşullarına (eleştirel bir biçimde) uyarlanması konusunda ciddi ve yoğun bir program yürütmek zorunda' (Teymur, 1999) olduğunu ifade etmiştir.

1999 Depremi sonrasında ülkedeki yapıların sağlam inşa edilmesi ve var olan yapı dokusunun dönüştürülmesi hükümetin ana gündemi oldu. Buna istinaden hükümet, itirazlar nedeniyle çok uzun süre yürürlükte kalmayan fakat Mimarlar Odasının savunduğu birtakım ilkeleri 595 ve 601 sayılı kanun hükmünde kararname ile yürürlüğe koydu. Bunlardan dergide konu edilenler, mimar adayları için eğitim sonrası 'beş yıl staj' ve sonrasında 'sınav şartı' ile 'meslek içi eğitim' ve 'uzman' tanımı getirilmesi oldu (Şentek, 2000).

UIA 1999 Pekin toplantısı arifesinde Mimarlık dergisinde (eğitim konusunda önce münferiden, toplantı ardından da dosya konusu olarak) Mimarlık eğitimi çeşitli yönleri ile değerlendirilmiş ve deneyimlerin paylaşıldığı metinler yayınlanmıştır. Bu metinler, içerik olarak, sistematik çalışmaların takibi ya da değerlendirmesi değil de, konu için gündem oluşturma amaçlı oldu (Aytaç-Dural, 2000).

Bursa'da 1989 yılından başlayarak her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen '12.Yapı ve Yaşam Kongresi' 'Mimarlık Eğitimi: Bağlamsal ve İçeriksel Değişmeler' teması ile 1999 yılında toplandı¹⁵. Kongrede Türkiye bağlamında iki kritik husus vurgulandı; ilki 'ülke içinde hizmet ve denetim standartlarının geliştirilmesi, yurttışlara güvenli, sağlıklı, konforlu, çevre duyarlı, ekonomik binalar sunma gerekliliği, diğeri de uluslararası ortamda inşaat sektörü ve proje – danışmanlık hizmetlerindeki rekabet edebilme zorunluluğu' (Yücel, 2000¹⁶; Şentek, 2000).

UIA toplantılarında mimarlık eğitimi konusu önemli başlıklardan biridir. Bu konuda 1985 "Mimarlar Direktifi"nin 3. Maddesinde yer alan (bir mimarda bulunması gereken nitelikler) tanım UIA / UNESCO eğitim şartı ve UIA Pekin kongresi mutabakat belgelerine alınmıştır. Uluslararası tanınırlık bu kapsamda tanımlanmıştır. 21.UIA Berlin genel kurulunda, mimarlık eğitimi konusundaki iki önemli belge, ilkesel olarak kabul edildi (Şentek, 2002)¹⁷. Bu bağlamda, 2005 yılındaki 22. UIA İstanbul Kongresi'nin 6 ana temasından biri "Küresel Ortamda Mimarlık" başlığı altında "Mesleğin ve Eğitimin Yeni Biçimleri" olarak belirlendi.

UNESCO ile UIA arasında imzalanan bir sözleşme ile 2000 yılında "UNESCO/UIA Mimarlık Eğitiminde Geçerlilik" komisyonu kuruldu. Bu komisyonun amacı, mimarlık derecelerinin geçerliliğinde ortak değerler oluşturmak ve mimarlık eğitimine ilişkin; sürdürülebilir mimarlık, yoksulluğun hafifletilmesi ve dışlanmışlığın azaltılması, kültürel farklılıkların desteklenmesi ve yerel mimari kimliklerin yaşatılması konularında standartlar geliştirilmesi olarak açıklandı (Danışman, 2002)¹⁸.

Bu metin ve sonrasında 2002 UIA Berlin kongresinde alınan kararlar ve sunulan çalışmalar, Türkiye'deki Mimarlık Eğitimi, yerel kimlik ve sürdürülebilirlik konularına ilişkin ilginin temel nedenleridir.

Türkiye'de, ilki 1992 yılında düzenlenen ve ikincisi yedi-yıl sonra yapılan Eğitim sempozyumları, 1999'dan sonra her yıl düzenlenmiştir. Mimarlar Odası da ilki 2001 yılında olmak üzere her iki yılda 'Mimarlık ve Eğitim Kurultayı' düzenlemiştir (Durmuş, 2009)¹⁹. UIA 2005 İstanbul hazırlıkları sürecinde de kongrenin ana temalarından biri olan "Mesleğin ve Eğitimin Yeni Biçimleri" konusunda hazırlık çalışmaları için düzenlenen toplantılarda "Meslek İçi Eğitim", "Akreditasyon", "Staj ve Meslek İçi Staj", "AB ve GATS Sürecinde Meslek Pratiği", "Mimarlık Lisans ve Lisansüstü Eğitimi" konuları ele alındı. UNESCO'nun '21. Yüzyıl Yüksek

Eğitim Dünya Bildirgesi' ile 'UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Şartı' arasındaki ortak noktalar belirlenmeye çalışıldı.

Mimarlar Odası bünyesinde, bu gelişmelere istinaden 'Mimarlık ve Eğitim Kurultayları' düzenlenmiş, Mimarlık dergisinde 'dosya' konusu olarak ilgili kişilerin bilgi ve görüşleri yayınlanmıştır. Derginin 314. sayısında konuya ilişkin H.Önel '..."eğitim" özerk, ama başta içinde bulunduğu topluma ve tüm insanlığa karşı sorumlu..." olduğunu ve ulusal bir akreditasyon sistemine ihtiyaç olduğunu, bunun yanında odadan bağımsız bir 'sürekli mesleki gelişim merkezi', 'meslek pratiği', 'ulusal akreditasyon', 'meslek içi eğitim' konularında komiteler kurulması gerektiğini belirtmiştir. Dosyada yer-alan diğer metinde N. Çağlar, 1998'de Hanya'da ilk toplantısı gerçekleşen 'EAAE Avrupa Mimarlık Okulları Başkan ve Eğitim Program Koordinatörleri'nin, 2001 yılında 'EAAE Hanya Kararları 2001 (China Statement 2001)' eğitim alanına ilişkin aldığı kararları aktarmıştır. 1998 yılında yapı sektörüne ilişkin hazırlanan bir raporda, zorunlu stajın beş yıl olması gerekliliği, 1999 depremi sonrası yaşanan tecrübelerle istinaden 2001 yılında çıkarılan 'Yapı Denetim Yasası'nın bu raporu ve yaşananları göz ardı ettiği dergideki diğer bir metinde anlatılmıştır. Aynı metinde GATS anlaşmasının 2005 yılında yürürlüğe girmesi ile yasalarda da yeni bir düzenleme ile hatalı durumların bir nebze düzeleceği, fakat 'Ne yazık ki, mimarlık eğitiminde değişimler içsel dinamiklere bağlı olarak değil üzerinde mutabakat sağlanmamış yasalar zoruyla gerçekleştirilmek istenmekte...' (Kıvırcık, 2003) olduğu ifade edilmiştir.

1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren yoğun olarak gündeme gelmeye başlayan koruma konusu O. Ekinci başkanlığındaki oda yönetiminin öncelikli gündemi olmuştur. Bu kapsamda Mimarlık dergisinin 299. sayısında (2001), Mimarlar Odası, okullarda "Geleneksel yapı strüktürlerinin çağdaş malzeme ve teknolojilerle geliştirilmesi" ve "Geleneksel yapı strüktürleriyle çağdaş bina ve mekân tasarımı" derslerinin açılmasını önermiştir.

I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, 2001 yılında "Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık?" sorusunu tartıştı. 37. dönem Mimarlar Odası yönetimi 2003 yılında 2. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı düzenleme kararı alarak, gündemini AB, GATS süreci ve UIA çalışmaları olarak tanımladı (Mimarlar Odası Haber Bülteni, 2003). Derginin 316. sayısında 'II. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı' sonuç bildirisi yayınlandı. Kurultay öncesi, hazırlık panelleri ve forumlar düzenlenerek Kongre konusu 'Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır?' sorusu üzerinden çok yönlü irdelendi. Kurultayda, mimarlıkta toplam kalitenin yükseltilmesi, mimarlık eğitimi veren kurumların, izlenebilir ve model oluşturabilecek çeşitlilik göstermeleri; ulusal akreditasyon sisteminin ivedilikle oluşturulması; meslek standartları ve ulusal normların geliştirilmesi ve sürekli mesleki gelişim için kurumsal bir yapı oluşturulması kararlaştırıldı.

1996 yılından başlayarak Mimarlık okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu (MOBBİG) düzenli olarak toplanmaktadır. Avrupa Birliği uyum sürecinde, 'mimarlık bilgi alanının yeni çıkacak Yüksek Öğrenim Kanunu içinde değerlendirilmesi talebi, Kasım 2003 toplantısı sonuç bildirgesinde paylaşılmıştır.

6. DEĞERLENDİRME

Mimarlık politikası oluşturmaya yönelik, kişisel görüşleri yansıtan makaleler dışında, ilk gelişme 1948 yılında toplanan Birinci Türk Yapı Kongresi'ne sunulan komisyon raporlarıdır. Bu kongreye Sedat Hakkı Eldem'in hazırlayıp sunduğu "Mimari Esasların Tesbiti" başlıklı rapor (Yapı Kongresi 1946: 134-141) "mimarlık politikası" mahiyetinde bir öneri metni olarak değerlendirilir (Anonim, 2002).

Mimarlar Odası, 1961 Anayasasının getirdiği sosyal devlet ilkeleri bağlamında “Mimarlar Odası Toplum Hizmetinde” sloganını benimsemişti. Yeni Anayasada ifadesini bulan “planlı kalkınma”, “konut – sağlık yaşam hakkı”, “toprakların ve kıyıların kamu yararına kullanılması”, “eğitim hakkı” gibi temel ilkeler doğrultusundaki politik açılımlar, Mimarlar Odası’nın kendini sorumlu gördüğü çalışma alanlarını genişletmiştir. Bu dönemde konut ve kentleşme sorunları konusunda, “kent topraklarının kamulaştırılması” talebine kadar geliştirilen eleştiri ve öneriler, bir “mimarlık politikası” başlığı altında toplanmış olmasa da tartışmasız birer politika belgesidir.

1967 yılında yapılan Mimarlar Odası Genel Kurulu’nda, eski Bayındırlık Bakanı Muhittin Güven’in Yönetim Kurulu’nu “Marksist” olmakla suçlayan eleştirisine karşı Vedat Dalokay, “Gözlerimin içine bak üstadım, burada samimiyetten gayri bir şey görmeyeceksin... Gecekondu, mesken, özel okullar, sahillerimizin yağma edilmesi hakkında görüşlerimizi söylememiz, siyaset yapma değil, bir meslek politikasıdır” (Şentek, 2010).

Türkiye’de mimarlık alanında yayınlanmış “politika” belgelerine baktığımızda en önemli kaynak Mimarlar Odası’nın özellikle 1960 sonrasında yayınladığı “bildiri” ve Oda yönetim “program”larıdır. 1969 yılı genel seçimleri öncesi “Yurt Sorunları Üzerinde Mimarlar Odası Görüşleri” belgesini bir politika metni olarak yayınlamıştır.

1973 genel seçimleri dolayısıyla Oda’nın yayınladığı ve meslek alanındaki konularla birlikte genel politikaya ilişkin taleplerin yer aldığı belge, seçimler öncesi yayınlanan Oda görüş ve taleplerinin yanı sıra, süreç içinde Oda Yönetim Kurulları adına yapılan açıklamalar, başkan ve genel sekreterlerin açıklamaları, Mimarlık dergisi ve bültenlerde yayınlanan başyazılar, mimarlık – politika bağlantılarını gösteren kaynaklardır.

Seksenli yılların ortasından itibaren, 1980 sonrası liberalleşen toplumda sivil siyasetin ve sivil toplumun henüz kendini toparlama sürecine girmesi ile Mimarlar Odası, ‘kendini gerçekleştirme-arama’ girişimlerine başlamıştır. Bu kapsamda; ulusal bir mimarlık ödülünün kurumsallaştırılması, mimarlık yarışmalarının önemsenmesi ve geliştirilmesi, mimarlık yasası çalışmaları, mimarlık eğitiminin standarda kavuşturulması ve içeriğinin yeniden yapılandırılması talebi, Türkiye’de mimarlık pratiğinin değerlendirilmesi için ‘Türkiye Mimarlığı’ toplantı ve sempozyumları organize ederek gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de, ana akım olarak, siyaset içerisinde kendisini gerçekleştiren/varlık bulan Türkiye mimarlığı, uluslararası gelişmeler karşısında kendi politikasını ve eylem alanını biçimlendirme ihtiyacını, değişimin- ‘günceli yakalama’ (çağdaşlaşma) talebinin gereği olarak görmüş ve bu bağlamda ‘Mimarlık Politikası’ ve ‘Yasal Haklar’, alanında sürekli olarak girişimlerde bulunarak ‘toplum hizmetinde’ olma amacını gerçekleştirmek istemiştir.

Doksanlarda, Mimarların politika ve yasal güvence talebinde başlıca gerekçe, büyük kent merkezlerinde ortaya çıkan fenomenler ve biçimsel pratiklere ilişkin yerel ve özgün yaklaşım geliştirilmesine duyulan ihtiyaçtı. 1990 UIA Montreal kongresinde kabul edilen bildiri, bu bağlamda yerel gündem ile örtüşmüştür.

Mimarlar Odası genel kurul, panel ve toplantılarına ilişkin Mimarlık dergisinde yayınlanan metinler içerisinde, gerek pratik alanda gerekse söylemde ‘bütünlük’ talepleri sıkça tekrarlanmıştır. ‘Bütüncül kimlik’ talepleri, ‘...katılımcılık, şeffaflık, çoğulculuk ...’ kavramları üzerinden dillendirilmiştir.

‘Bütünlük’, ‘bütünleşme’ talepleri, sanıldığı aksine ‘demokrat’ jargonuna ait değildir. Esas olarak mimarları toplumda kurucu nitelikte gören anlayışın, dayatmacı/totaliter

argümanıdır. Mecrayı daraltan, diyaloğu tıkayan aydınlanmacı söylemin argümanlarıdır. Mimarların, belirsiz bir tarihsel aralıkta yitirildiğini düşündükleri, fakat hiçbir zaman sahip olmamış oldukları, düşüncede inşa edilmiş bu pozisyonlarını kaybetmemek için, geliştirilmek istenen bir kitle hareketinin motivasyonudur. Bu istem, var-olmuş sanılan bir kitlenin aslında olmadığı ve bu olmayan kitlenin idealize edilen değerler çerçevesinde yeniden yapılandırılmaya çalışılmasından ötürü, özü itibarıyla totaliter-merkeziyetçi ve o nedenle de bütünlük politikasını angaje eden bir söylemi üretmiştir.

Buna karşı güncel demokrasi söylemi üzerinden mimarlık politikası çalışmalarını yeniden düşünmek gerekir. Z.Bauman'ın özerklik projesi olarak "agora" kavramı, söylem kalıplarını kırmada önemli bir araçtır. 'Özerklik', ortamın tüm yerleşik değer ve düşüncelerinin terk edilmesidir. Özerkliğin gerçekleşmesi için birey kadar toplumunda bu bilinci paylaşması gerekir. Yani özerklik, hem kamusal hem de özel alana ilişkindir. Özel ve kamusalın kesişim bölgesi olması nedeniyle 'agora' özerklik alanıdır. Konuya ilişkin birçok düşünürün de ifade ettiği üzere, demokrasiler ancak kendimizi özne olarak inşa etmeye ve savunmaya olanak bulduğumuz kurumsal güvenceler sağlandığında varlık bulur (Touraine, 2007). Bu nedenle de Mimarlar Odasının söylem angajmanı, oda / meslektaş çevresini aşan, bir Türkiye problemidir.

Mimarlar Odası içerisinde agora iyi niyet ve takdir edilmesi gereken çabalarla oluşturulmak istenir, fakat söylem angajmanının ve kemikleşmiş yapıların sorgulanmasına yanaşılmaz. İncelenen dönemde Türkiye mimarlığının gündemi 'mimarlık yasası' idi. Mimarlık politikası öncesinde ağırlıklı gündem konusu olan 'Mimarlık Yasası' olmazsa olmaz bir ihtiyaç olarak görülüyordu. Fakat yasa içeriğindeki yaptırımlar, genç kuşakları, periferiyi görmezden geliyor, onlar için ağır bir yük getiriyordu. Yasa, alanı tıkayıp, kemikleştirecekti. Yerel gündem yasa tasarısının kabul edilmemesi ile tikanınca, Oda yönetimini devralan yeni grup anglo-sakson entelektüel çevrelerinin tartışma başlıklarını Mimarlık dergisinde gündem konusu yaptı. Öne çıkan kavram 'tasarım özgürlüğü' oldu. Konu yerel koşullar ile ilişki kurmayan kavram kalabalığına boğularak retorik üretme çabası, gerçekliği olmayan, içi doldurulmamış fantastik bir söylem olarak gündeme geldi ve işlendiği kadarı ile kaldı.

Mimarlık yasası tartışmalarında yasa karşıtı olan 'tasarım özgürlüğü' savunucularının esas olarak amaçlarının tasarım özgürlüğü üzerinden demokratik bir söylem, eylem ortaya koymak olmadığı da görülmüş oldu. Yerel gerçekliğin ve durumun ürettiği düşünülen 'koruma' söylemi ise yerel gündemde ancak konunun UIA gündemine yerleşmesi ile tutunabildi. GATS, UIA ve AB kapsamında karşı karşıya olunan kendine çekidüzen verme halleri ise içerikli fakat içselleştirilemeyen biçimsel yapılar oldu. Gerek Mimarlık yasasında 1995 yılından 1999 yılına gelişen uzlaşma, gerekse uluslararası uyum çalışmaları ile kurumsallaştırılması gereken komisyonlara ilişkin 1997 yılından 2003 yılına yaşanan gelişim, ortamın ve Mimarlar Odasının olgunlaşma süreci olarak görülmelidir.

1986-2004 aralığı, çeşitliliklerin ve uzlaşının serencamı olarak, Mimarlar Odasının uluslararası platformlarda Türkiye mimarlığı ve mimarlarını ön-plana çıkardığı, ulusal ölçekte geri plana itilse de uluslararası meslek çevrelerinde gündemin biçimlenmesine yerel önceliklerini ön-planda tutarak katkı sağladığı ve bu tutumu ile takdir gördüğü faaliyetler gerçekleştirmiştir.

2005 sonrasında, uluslararası gelişmeler bağlamında Mimarlar Odası, aktif olarak, ülke için ulusal bir politika oluşturma sürecini başlatmıştır. 2007 yılında TMMOB Mimarlar Odası 'Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru' metnini yayınlamış, bu metinde sıralanan ilkeler her ne kadar yalın, açık, amaç ve içerik bakımından tutarlı olsa da, tamamı uluslararası gündemin

etkisi ile oluşmuş ilkelerdir. Kendi tarihselliğini görmezden gelen bir içerik ortaya konulmuş olması bakımından bu başlangıç tutarsız bir tutum ortaya koymuş oldu.

Bu çalışma ile 2007 yılına kadarki süreçte TMMOB Mimarlar Odası Mimarlık Dergisi'nde, uluslararası gündem ve eğitim konularındaki Mimarlık Politikalarının sorunsallarının dökümü yapılarak bahsedilen tutarsızlık, gerçek gündem ve tartışma başlıkları ile Mimarlar Odası merkezli ortamın gerçek gündemi görünür kılınmaya çalışılmıştır.

Bilgilendirme / Teşekkür

Bu yazıyı 2019 yılı Temmuz ayında aramızdan ayrılan, 1988 yılı Mimarlar Odası Genel Sekreteri Mehmet Ali Yardımoğlu'na ithaf ediyorum

Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu makalede olası bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Notlar

- 1 Mimarlar Odası internet sitesi içerisinde, "Belgeler" başlığı altında EFAP belgelerine erişilebilir.
- 2 (Şentek 1996: 6) AET'nin 384 sayılı yönergesidir. Şentek'in ifadesi ile 'Mimarlık Yasası' çalışmalarına rağmen, 'Avrupa Topluluğunda bu yönergeden sonra sürdürülen çalışmalar ülkemizde izlenememiş olması önemli bir eksiklik'tir 'Yönerge, üye ülkeler arasında mimarlık mesleğine ilişkin diplomaların, sertifikaların ve mesleki formasyon yeterliliğini tespit eden diğer resmi belgelerin karşılıklı tanınması konusunda bir düzenleme getirmeyi amaçlıyor. Böylelikle, diğer üye ülkelerde serbest çalışma, yerleşme ve iş kurma hakları tanınabilecektir.
- 3 Türkiye temsilcilerinden Yıldız Sey ve Berrak Seren bu kongrede UIA Konsey üyeliğine seçildi
- 4 UIA Montreal Bildirisinde not düşüldüğü şekliyle Ulusal girişimlerin, UNESCO ve Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen "Kültürel Gelişiminin Dünya On Yılı" boyunca gerçekleşebilmesi için UIA, destek ve uzmanlık sağlamalıdır.
- 5 F.Söyler'in 19.UIA Barselona toplantısında sunduğu konuşma metni dışında. Söyler konuşmasını şöyle bitirir; "bir sanatçı dünyayı değiştirmeye soyunmaz mı? Dünyaya kör ve sağır olan biri, onu nasıl değiştirebilir?"
- 6 Bu kapsamda Mimarlık dergisinde yalnızca AB bünyesinde oluşturulan "Mimarlar Yönergesi" (Şentek, 1996) metni yayınlanabildi. 34. Dönem Oda yönetimi ile birlikte dergi yayın kurulunun da değişmesi ile bu metin ve yönergelerin yayını durdu.
- 7 A.Şentek'in ifadesiyle, Bizdeki "Mimarlık Yasası" çalışmalarına paralel nitelikteki bu çalışmanın bir bölümü Türkçeye çevrilerek yayınlanmıştı. Çalışma, geniş kapsamına ve yoğunluğuna karşın, zorunlu "kanun" değil, "tavsiye" kararı olarak, bir "Mutabakat Metni" şeklinde sunuldu ve kabul edildi. Türkçesinin kısa zamanda yayınlanması beklenen "Mutabakat Metni", on yedi bölümden oluşuyor: • Meslek İlkeleri / • Mimarlığın Uygulanması / • Mimar / • Bir Mimarda Bulunması Gereken Temel Nitelikler / • Eğitim / • Eğitimde Akreditasyon / Geçerlilik / Diplomaların Tanınması / • Mezuniyet Sonrası Staj / Stajyerlik / • Mesleğe Girişte Mesleki Bilgi ve Yeteneğin Kanıtlanması / • Kayıt / Lisans (=Ruhsat) / Sertifika / • İş Dağıtımı / Kalite Temelinde Bir Seçim / • Etik ve Mesleğin İcrası / • Mesleki Gelişimde Süreklilik / • Mesleği Uygulamanın Kapsamı / • Mesleği Uygulamanın Şekilleri / • Bir Başka Ülkede Mesleğin Uygulanması / • Telif Hakları / • Meslek Örgütlerinin Rolü ' başlıklarında düzenlemeleri içermektedir.
- 8 Mimarlık 288 de, UIA Genel Sekreteri Vassilis SGOUTAS, 1999 - 2000 dönemi için 20. Genel Kurul için; • "Sürdürülebilir Mimarlık", • "Kentlerde Yoksulluk, Şiddet ve Dışlanmaya Karşı Eylem", • "Mimari Mirasın Korunması ve Kültürel Farklılıkların Teşviki" temalarını önerdi. Ayrıca, Şentek'in metninde, V.Sgoutas, yeni çalışma döneminin ana konu başlıklarını "Sürdürülebilir Mimarlık", "Kentlerde Yoksulluk, Şiddet ve Dışlanmaya Karşı Eylem", "Mimari Mirasın Korunması ve Kültürel Farklılıkların Teşviki" olarak tanımladı. Bu konuşmasında İstanbul HABITAT II toplantısından, Rio, Kopenhag Zirveleri ve UIA'nın Barselona, Şikago Kongrelerinin birikimi ile, "sürdürülebilirlik" ve "barınak" kavramlarının, "dünyanın neresinde olursa olsun, mimarlar için ayrılmaz ve önceliği olan konular" olduğunu belirterek, 1999 - 2000 döneminde mimarlıkta kültürel farklılıkların önemi üzerinde durmayı amaçladıklarını ve 'UIA'nın

doğal ve fiziki çevrenin korunması konusu üzerinde önemle durduğunu, önümüzdeki çalışma döneminde, mimarlık uygulamalarında kültürel farklılıkların belirginleştirilmesi ve kültürel mirasımız ile gerekli bağların kurulmasında somut gelişmeler sağlanacağını..." belirtmiştir. (Anonim, 1999)

9 Duyuru metninde, 'Çalışmalarına 1992'de başlanan ve ... 14-16 Mayıs 1999 da Bursa Uludağ'daki Olağanüstü Genel Kurul'da temel prensipleri onaylanan yasa taslağı, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) Haziran 1999'da Pekin'deki Dünya Mimarlık Kongresi ve Genel Kurulu'nda kabul edilen kurallara uyumlu hazırlandı. Kanun; Mimarlığın Korunması ve Geliştirilmesi İçin Uyulacak Kurallar, Mimarlık Yetkisi, Mimarlığa Karşı Toplumsal Yükümlülük, Topluma Karşı Mimari Yükümlülük, Ortak Sorumluluklar başlıklarında içeriğe sahiptir.

10 37. Dönem Mimarlar Odası Yönetiminde, A. Şentek'in Mimarlık Dergisinin Yayın Kurulu Üyesi Olarak, 34. dönem yönetimindeki eylem planını hayata geçirdiği görülür.

11 Ayrıca, 'arazi kullanımı' konusundaki tartışmaları çevre duyarlı yapılaşma için önemli olduğu düşüncesini paylaşmıştır.

12 "Mesleği Uygulamanın Kapsamı ve Şekilleri", "Meslek Kuruluşlarının Rolü" metinleri üzerindeki çalışmalar ise İstanbul Kongresine kadar uzatılmıştır. Ekim 2002 de Yalova'da yapılan Merkez Danışma Kurulu toplantısını değerlendirmesi. (Şentek, 2003)

13 Kanun No: 4817 Kabul Tarihi: 27.02.2003 2004 sonu itibari ile yasalaşarak 2005'te uygulamaya girdi.

14 "...Türkiye hızlı bir değişim içinde, mimarlık faaliyetlerini sürdürülebilir kalkınma amacıyla yönlendirmek durumunda olan bir ülkedir. ... mimarın önümüzdeki yıllarda teknoloji, sosyal ve politik bilimler, çevre / tarih bilinci ve yönetim bilgileriyle donatılması için bugünden harekete geçilmesi zorunludur."

15 Kongreden AIA Philadelphia Şube Başkanı Richard W. Bartholomew'ın Mimarlık pratiği ve eğitiminin Amerika'daki durumu, alandaki gelişmeler ve pratiğin geleceği konulu bildirisine (Bartholomew , 2000) ve kongreye ilişkin değerlendirmelere Mimarlık dergisinde yer verildi. Bu metinde Bartholomew, Birleşik Devletlerdeki sistemi anlattıktan sonra, ekonomi, teknoloji, iletişim ve küreselleşmenin mimarlık eğitimi ile pratiğinin değiştiğini, yeni ortamın ana değerlerinin bilgi ve yenilikçilik olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda iyi bir eğitim ve yaşam boyu sürecek bir öğrenme süreci ile eğitim ve uygulama arasında sıkı bir bağ gerektiğini belirtmiştir.

16 Yapı ve Yaşam Kongresi kapanış konuşması

17 "UNESCO – UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi" ve "UIA / UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı"

18 UIA için hayati önem taşıyan iki program, "Mimarlık ve Sürdürülebilir Gelişme" ve "Mimarlık ve Toplum", 4 tema üzerinde çalışılmaya devam edilecektir: KENTLEŞME, HABİTAT, KÜLTÜREL KİMLİK ve YETENEK

19 Mimarlık Eğitimi Sempozyumu, (6-8 Mayıs 1992, İstanbul), Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi ve Yıldız Üniversitesi / Mimarlık Eğitiminde Beklenen Değişimler Kongresi, (1993, Ankara), Gazi Üniversitesi ve Mimarlar Odası Ankara Şubesi / Mühendislik Mimarlık Eğitimi Sempozyumu, (22-24 Ekim 1999, İstanbul), TMMOB adına Makine Mühendisleri Odası / I. Mühendislik Mimarlık Eğitimi Sempozyumu, (28-29 Nisan 2000, İstanbul), TMMOB adına Makine Mühendisleri Odası / I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı: "Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık?" (3-5 Aralık 2001, İstanbul), TMMOB Mimarlar Odası

KAYNAKLAR

ANONİM, 1990. UIA Montreal bildirisini. *Mimarlık*. (242), s. 10.

ANONİM, 1996. İnsan yerleşmeleri üzerine İstanbul Deklerasyonu. *Mimarlık*. (270), s. 3-4.

ANONİM, 1996. Söyleşi: İhsan Bilgin-Çiğdem Türkoğlu. *Mimarlık*. (269), s. 11-15.

ANONİM, 1999. UIA 21. Genel Kurulu kararları. *Mimarlık*. (289), s. 2.

- ANONİM, 2000. Mimarlığın yasası hazır. *Mimarlık*. (291), s. 3.
- ANONİM, 2002. *Forum yeni dönem çalışmaları, görüş ve öneriler* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/554/8298.pdf> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- ANONİM, 2003. Odadan. *Mimarlık*. (309).
- ANONİM, 2007. *Türkiye mimarlık politikası hayata geçiyor!* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&RecID=1282> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- ATABAN, Ö., 2004. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması tasarıları üzerine notlar, güncel: yasal düzenlemeler. *Mimarlık*. (317).
- AYTAÇ-DURAL, T., 2000. Dosya: temel tasarım eğitimi bir "dosya"nın öyküsü ve "temel" umutlara dair.... *Mimarlık*. (293), s. 23-24.
- BABAOĞLU, C., 2018. *Yükseköğretimdeki politikalarına dair bir yazın taraması ve analiz için bir anahtar kavram olarak politika transferi* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/260423/makaleler/2/1/arastirmax-yuksekogretimdeki-politikalarina-dair-bir-yazin-taramasi-analiz-icin-bir-anahtar-kavram-olarak-politika-transferi.pdf> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- BARTHOLOMEW, R. W., 2000. Bugünün Amerika'sında mimarlık eğitimi ve meslek pratiği. *Mimarlık*. (296), s. 21-24.
- BAŞ, C., 2019. *Avrupa kentsel şartı. Türkiye Belediyeler Birliği* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.tbb.gov.tr/online/kitaplar/avrupa_kentsel_sarti_2017/html5forpc.html [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- DANIŞMAN, G., 2002. 2002 UIA Genel Kurulu izlenimleri. *Mimarlık*. (307), s. 40.
- DURMUŞ, S., 2009. Türkiye'de mimarlık sempozyumları ve Türk mimarlık tarihi bildirileri bibliyografyası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 7 (13), s. 557-604.
- DURU, B., 2005. Avrupa Birliği kentsel politikası ve Türkiye kentleri üzerine. *Mülkiye*. (246), s. 65.
- COUNCIL OF EUROPE, 2019. *European urban charter* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://rm.coe.int/168071923d> [Erişim tarihi 10 Ekim 2019].
- EFAP, 2019. *EFAP Documents. A chronological history* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.efap-epa.eu/pdf/en/history.pdf> [Erişim tarihi 22 Kasım 2019].
- KIVIRCIK, H., 2003. Yasalarla mimarlık eğitimi serüveni [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=Ozet&DergiSayi=26&MenuID=92> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- KOŞANER, Y., 1990. Yükseköğretim ve mimarlık üzerine bazı görüşler. *Mimarlık*. (242), s. 37-38.
- LİANGYONG, W. ve ŞENTEK, A., 1999. UIA 21. Genel Kurulu. *Mimarlık*. (288), s. 28.
- LÖKÇE, S. ve AYKUT, O., 1994. Mimarlık eğitiminde beklenen değişimler kongresinin ardından. *Mimarlık*. (256), s. 13.

- MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ, 2003. *Avrupa mimarlık ve yarın* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=617> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ, 2019. *Avrupa kentli hakları deklarasyonu* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlarodasiankara.org/?id=964> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- MİMARLAR ODASI HABER BÜLTENİ, 2003. 2. *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlarodasi.org.tr/mimarhaber/index.cfm?sayfa=arsiv&Dergi=12&Menu=52&Action=showbelge&ReclD=176> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- ÖZBAY, A., 1993. UIA Kongresi üzerine yorumlar – değerlendirmeler. *Mimarlık*. (253), s. 18-19.
- SCHRÖDER, G., 2002. 2002 UIA - Berlin. *Mimarlık*. (307), s. 36-37.
- SEY, Y., 1993. 2000'li yılların eşiğinde Türkiye'de mimarlık konuları. *Mimarlık*. (253), s. 20-21.
- SGOUTAS, V., 1999. Mimarlık, UIA ve 2002 yılı. *Mimarlık*. (288), s. 10-11.
- SÖYLER, F., 1996. Dünyanın gerçeklerini görmemekte ısrarlı, kör ve sağır mimarların var olabileceğine inanmıyorum. *Mimarlık*. (270), s. 7.
- ŞENTEK, A., 1994. Mimarlar 'yasal tanım' edinme çabasında. *Mimarlık*. (256), s. 14.
- ŞENTEK, A., 1996. Avrupa Birliği mimarlar yönergesi. *Mimarlık*. (268), s. 18-19.
- ŞENTEK, A., 1999. UIA 21 genel kurulu. *Mimarlık*. (288), s. 28.
- ŞENTEK, A., 2000. Bursa yapı ve yaşam kongresinin ardından mesleğin uygulanması üzerine. *Mimarlık*. (296), s. 18-19.
- ŞENTEK, A., 2000. Daha etkin bir konum için. *Mimarlık*. (294), s. 10.
- ŞENTEK, A., 2002. 'Berlin 2002'den', izlenimler ve değerlendirmeler. *Mimarlık*. (307), s. 39.
- ŞENTEK, A., 2003. AB/GATS Sürecinde mimarlar ve uluslararası rekabete açılma koşulları. *TMMOB Mimarlar Odası Haber Bülteni*. (92).
- ŞENTEK, A., 2003. Dosya: mimarlık eğitimi: ağaç yaşken eğilir. *Mimarlık*. (310) [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=9&ReclD=666> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].
- ŞENTEK, A., 2010. Mimarlar, politika ve mimarlık politikaları. *Güney Mimarlık Dergisi*. (1), s. 13-20.
- TAĞMAT, T. S., 2005. Daha kaliteli bir yaşam çevresi için mimarlık politikası: süreçler, aktörler, tartışmalar ve Türkiye. *Mimarlık*. (326).
- TEYMUR, N., 1999. Uluslararası Mimarlık': söylem ve gerçek- UIA Pekin Kongresi ve Türkiye. *Mimarlık*. (288), s. 35-39.
- TOURAİNE, A., 2007. *Demokrasi nedir?*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TUNA, B. 2019. *1986 Bursa deklarasyonu'ndan 2006'ya... .Mimarlar Odası* [çevrimiçi]. Erişim adresi:

<http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=14&mid=14&tip=0&Recid=10228> [Erişim tarihi 10 Aralık 2019].

YÜCEL, A., 2000. Değişen dünya değişen meslek pratiği. *Mimarlık*. (296), s. 20.

Biyografiler

Hasan Tahsin SELÇUK

Eğitim Bilgileri: Doktora, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Tarihi ve Kuramı Anabilim Dalı 2005 Şubat- 2011 Kasım, Tez adı: Türkiye mimarlığının sınırları 1990-2000, Tez Danışmanı:(Bülent Tanju) Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Programı, 2001 Ekim 2005 Ocak, Tez adı: Mimarlıkta yapısal bir çözümleme deneyimi: Ankara'daki alışveriş merkezleri, Tez Danışmanı:(Sevgi Lökçe) Lisans, Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi – Mimarlık Bölümü – 2001 Araştırma Alanları: Mimarlık Tarihi, Koruma, Göstergibilim ve Mimarlık, Hafıza ve Mekân, Kentsel Mekân ve Mimarlık, Mimarlık Eğitimi, Kültür Çalışmaları. 2005 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi ABD Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı 2012 yılından itibaren aynı kurum ve Anabilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmakta. Yayınlar: Kitap, Biçimcilik, Romantizm, Demokrasi: 1990 Dönemi Türkiye Mimarlık Dergilerinde Söylem Analizi (2019)., Selçuk Hasan Tahsin, Palme, Editör: Somyürek İbrahim, ISBN:978-605-282-313-2, Türkçe (Bilimsel Kitap), (Yayın No: 5048490) Makale, Selçuk, Hasan Tahsin (2018). The Concept Of Cultural Industry Policy: A Critical Perception. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (AEUİİBFD), 2(1), 22-35., Doi: 10.1111/1540-6040.00034 (Yayın No: 4604454)